

From Sign to Praxeme:
Analyzing the Dimensions of Reformulation in the
Travelogue Entitled "Three Years in Asia" by Arthur de
Gobineau, Based on the Praxematics Theory

Vol. 15, No. 6, Tome 84
pp. 241-270
January & February
2025

Fatemeh Ghasemi Arian¹ & Mohammad Reza Farsian^{2*}

Abstract

Travelogues are considered one of the most important sources for understanding one's "Self" in the mirror of the "Other." When the "Self" is represented in a travelogue, it always reveals a part of the "Other" reality to the readers. The selection of words in order to represent reality through "dialogism of naming" is related to the field of "praxematics." Praxematics, as a type of semantics, analyzes the production of meaning in language and the processes of transitioning from language to discourse through various social, cultural, and linguistic actions. In this regard, examining "reformulation" in a travelogue text can be seen as the main issue of research, shedding light on the mechanisms of auto - dialogism where the narrator engages in a conversation with their own discourse. Accordingly, the travelogue book "A Three - Year Voyage in Asia" by Arthur de Gobineau, a famous French writer, has been selected as the research source. The aim of the research is to uncover the linguistic dimensions and novel ways of introducing the "Other" into one's own language in the travelogue. In this article, while introducing praxematics theory, we attempt to examine the process of reformulation in Gobineau's travelogue and answer the following questions: How can reformulation be expressed at the linguistic level in introducing the "Other", and to what extent will this contribute to effective intercultural dialogue? The results of the research indicate that despite printing and expressive gaps, Gobineau strives to create a balance between the "Self" and the "Other" worlds at the linguistic level and largely maintains a naming process that is free from racial and colonial perspectives.

Keywords: travelogue, three years in Asia, Arthur de Gobineau, praxematics, dialogism of naming

¹ PhD Student in French Literature Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7128-9516>

² Corresponding Author: Professor in French Literature Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran; Email: Farsian@um.ac.ir; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6001-7419>

Received: 13 April 2023
Received in revised form: 23 June 2023
Accepted: 11 July 2023

1. Introduction

The dialectical relationship between the "Self" and the "Other" in a travelogue relies on the reorganization of the "Other" to introduce them to the lector, which drives the author towards narrative and repetitive reiterations. This occurs either by reusing the same words or by transcribing the words of the "Other" into the language of the "Self." The choice of words to describe reality is connected to the "dialogism of naming," a domain within "praxematics." In this context, the travelogue "Trois ans en Asie" [Three Years in Asia] by Arthur de Gobineau, a renowned French writer, was selected as the research source. Gobineau is known in Iran following his orientalism studies. In his travelogue, he stated that he endeavored to avoid presenting any correct or incorrect views of the superiority of the "Self" over Iranians and, as much as possible, to view subjects from their perspective before making any one-sided judgments. Accordingly, it is assumed that the traveler also adhered to this principle during the reformulation process at the linguistic level. Thus, this article aims to examine the reformulation process that leads to the naming of the "Other" in Gobineau's travelogue using the praxematics theory. It seeks to answer these questions: How can reformulation lead to the introduction of the "Other" at the linguistic level, and to what extent does this facilitate intercultural dialogue? Hence, the examination of reformulation in the original version of the travelogue is conducted along three main lines: auto-dialogism reformulation, reformulation and dialogisation interdiscursive, and reformulation and dialogisation interlocutive.

2. Literature Review

Various studies have been conducted in the fields of semiotics of discourse. Among the most notable is Hamidreza Shaeiri's work titled "Tajziye va Tahlil-e Neshāne-Ma'nāsenākhti-ye Goftemān" [Analysis of semiotics of discourse] (2013), published by Samt, which examines discursive operations,

the cognitive, perceptual-emotional, affective, and aesthetic dimensions of discourse, and ultimately the conditions for the production of meaning in different discourses. Regarding Arthur de Gobineau, research has been conducted on his fictional work “Nouvelles asiatiques” [The Asian short stories] in Iran. Mohammadreza Farsian and Somayeh Khabir, in their article “Barresi-e tatbiqi-e zanmadārāne qesse-hāye hezār o yek shab va dāstān hāye āsiyaāe Gobineau [Women in One Thousand and One Nights and Asian Novels of Gobineau: A Comparative Study]” (2018) in the *Journal of Contemporary World Literature Research*, analyze the manifestations of women in “One Thousand and One Nights” and Gobineau's “Nouvelles asiatiques”, discussing the author's influence from “One Thousand and One Nights”. However, to date, no study using the praxematics theory at the linguistic level has examined reorganization in literary texts in Iran. In this context, the research corpus is based on the original text of Count de Gobineau's travelogue “Trois ans en Asie” (1859).

3. Methodology

The praxematics is a linguistic theory that, within an anthropological and realist framework, focuses on the analysis of meaning production in language, examining the processes that transition from “language” to “discourse” through various social, cultural, and linguistic actions. The concept of action-semantics was introduced by Robert Lafont, a linguist, literary historian of Occitan literature, poet, and French novelist who coined the term “internal colonization” (Ruchon, 2018, p. 185). This theory documents the role of language within cultural and social actions and critiques Saussurean linguistics for its lack of interest in the conditions of sign production in languages (Ruchon, 2018, p. 185). Arthur de Gobineau, the distinguished French traveler and writer, visited Iran from 1855 to 1858 and penned the notable travelogue “Trois ans en Asie”. His work in Orientalism had a considerable influence in Iran. Therefore, among the

reformulations gathered from the travelogue, certain instances were selected for analysis. Following the description of the types of reformulation, their linguistic value, and dialogic nature, the samples were categorized in statistical charts to reveal the traveler's tendency towards each type of reformulation and dialogism.

4. Results

The results of the research on the travelogue "Trois ans en Asie", based on the praxematics theory, indicate that Gobineau often utilized alternating reorganization through the use of markers like "ou" and commas, which are based on the principle of balance. These markers maintain the equal status of both the source and target statements without creating any syntactic or cognitive hierarchy between them. Additionally, in almost all the instances found, the reformulation moves from the foreign towards the familiar, suggesting a value of generalization and an approach close to lexicography. This alternation and balance between the source and target statements facilitate intercultural dialogue between the "Self" and the "Other." Pragmatically, this type of reformulation is performed in an interlocutive manner and with an inherently educational purpose, as the dynamic act of generalization brings the "Other" closer to the "Self."

دوماهنامه بین‌المللی

د ۱۵، ش ۶ (پیاپی ۸۴)، بهمن و اسفند ۱۴۰۳، صص ۲۴۱-۲۷۰

مقاله پژوهشی

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.23223081.1401.0.0.341.3>

از نشانه تا کنش - معنا: تحلیل ابعاد بازآرایی در سفرنامه سه سال

در آسیا اثر آرتور دوگوبینو

با تکیه بر نظریه کنش - معناشناسی

فاطمه قاسمی آریان^۱، محمدرضا فارسیان^{۲*}

۱. دانشجوی دکتری مشترک ادبیات فرانسه، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه سوربن نوول-پاریس ۳، مشهد، ایران
۲. استاد گروه زبان فرانسه، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۲۴

چکیده

سفرنامه‌ها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین منابع شناخت «خود» در آینه «دیگری» محسوب می‌شوند. هنگامی که «خود» در سفرنامه به‌بازنمایی «دیگری» می‌پردازد، همواره بخشی از واقعیت «دیگری» را به خوانندگان نشان می‌دهد. گزینش واژگان در جهت نگارش واقعیت به «گفت‌وگومندی نام‌گذاری» که حوزه‌ای از «کنش - معناشناسی» است، مرتبط می‌شود. کنش - معناشناسی، به‌مثابه نوعی معناشناسی، تولید معنا در زبان و فرایندهای گذر از زبان به گفتمان به‌واسطه انواع کنش‌های اجتماعی، فرهنگی و زبانی را مورد تحلیل قرار می‌دهد. در این راستا، بررسی «بازآرایی» در متن سفرنامه می‌تواند به‌عنوان مسئله اصلی پژوهش، روشنگر مکانیسم‌های خودگفت‌وگومندی باشد که طی آن گفته‌پرداز با گفتمان خود وارد گفت‌وگو می‌شود. از این رو، سفرنامه سه سال در آسیا اثر آرتور دوگوبینو، نویسنده نام‌آشنای فرانسوی، به‌عنوان منبع تحقیق انتخاب گردید. هدف تحقیق، آشکارسازی ابعاد زبان‌شناسانه و تازه‌ای از شیوه معرفتی «دیگری» به زبان «خود» در سفرنامه است. در مقاله حاضر تلاش شده است تا ضمن معرفی نظریه کنش - معناشناسی، فرایند بازآرایی در سفرنامه گوبینو بررسی و به این پرسش‌ها پاسخ داده شود: چگونه بازآرایی می‌تواند در سطح زبانی به معرفتی «دیگری» بینجامد و این موضوع تا چه حد در برقراری گفت‌وگوی بین‌فرهنگی مؤثر خواهد بود؟ نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که علی‌رغم گسست‌های چابی و بیانی، گوبینو غالباً سعی در ایجاد تعادل میان دو جهان «خود» و «دیگری» در سطح زبانی کرده و فرایند نام‌گذاری را تا حد زیادی مصون از دیدگاهی نژادپرستانه و فرادستانه نگاه داشته است.

واژه‌های کلیدی: سفرنامه، سه سال در آسیا، کنت آرتور دوگوبینو، کنش - معناشناسی، گفت‌وگومندی نام‌گذاری.

E-mail: Farsian@um.ac.ir

* نویسنده مسئول مقاله:

۱. مقدمه

رابطه دیالکتیک میان «خود» و «دیگری» در سفرنامه، بر مبنای بازآرایی «دیگری» در جهت شناساندن آن به خواننده است که نویسنده را به سوی تکرارهای روایی و پی در پی سوق می‌دهد، خواه برای بازگشت به همان واژگانی که به کار می‌برد، خواه برای رونویسی کلمات «دیگری» در زبان «خود». گزینش واژه از میان دیگر واژگان به منظور نگارش واقعیت به «گفت‌وگومندی نام‌گذاری»^۱ که حوزه‌ای از «کنش - معناشناسی» است، مرتبط می‌شود. کنش - معناشناسی، نوعی معناشناسی است که متمرکز بر تحلیل تولید معنا در زبان، به بررسی فرایندهای گذر از زبان به گفتمان به وسیله انواع کنش‌های اجتماعی، فرهنگی و زبانی می‌پردازد. بنابراین، پژوهش در ادبیات سفرنامه‌ای با تکیه بر رویکرد ذکرشده، می‌تواند ابعاد تازه‌ای از دیدگاه سیاح را نسبت به جامعه «دیگری» در سطح زبانی آشکار کند.

در این راستا سفرنامه سه سال در آسیا اثر کنت آرتور دوگوبینو، نویسنده نام‌آشنای فرانسوی که در پی انتشار ترجمه اثرش با عنوان *افسانه‌های آسیایی*^۲ و مطالعاتش در جهت شرق‌شناسی در ایران شناخته شد، به عنوان منبع تحقیق انتخاب شد. او در سفرنامه‌اش اذعان داشته است که تلاش کرده تا از ارائه هر گونه دیدگاه صحیح یا اشتباه از برتری «خود» بر ایرانیان خودداری کرده و تا حد امکان، پیش از هرگونه قضاوتی یک‌طرفه، از زاویه دید آنان به موضوعات بنگرد. در این راستا، فرض بر آن است که سیاح طی فرایند بازآرایی و در سطح زبانی نیز بر رعایت چنین امری همت ورزیده است.

لذا در مقاله حاضر سعی بر آن است تا با تکیه بر نظریه کنش - معناشناسی، فرایند بازآرایی که موجب نام‌گذاری «دیگری» می‌شود، در سفرنامه گوبینو بررسی و به این سؤالات پاسخ داده شود: چگونه بازآرایی می‌تواند در سطح زبانی به معرفی «دیگری» بینجامد و این موضوع تا چه حد در برقراری گفت‌وگوی بین‌فرهنگی مؤثر خواهد بود؟ از این رو، بررسی بازآرایی در نسخه اصلی سفرنامه حاضر در سه محور اصلی صورت می‌گیرد: بازآرایی خودگفت‌وگومند؛ بازآرایی و میان مخاطبی؛ بازآرایی و تخصیص گفتمانی.

۲. پیشینه تحقیق

در زمینه نشانه - معناشناسی و گفتمان تحقیقات گوناگون و متعددی صورت گرفته است. از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به اثر حمیدرضا شعیری تحت عنوان تجزیه و تحلیل نشانه - معناشناختی گفتمان (۲۰۱۳) از انتشارات سمت اشاره کرد که در آن به بررسی عملیات گفتمانی، بُعد شناختی، احساسی - ادراکی، عاطفی و زیبایی‌شناختی گفتمان و در نهایت شرایط تولید معنا در گفتمان‌های مختلف پرداخته شده است. در حوزه مقالات، مینا اعلایی و علی عباسی در «بررسی و تحلیل سکوت در گفتمان ادبی با رویکرد نشانه - معناشناختی؛ مطالعه موردی: کلیدر و جای خالی سلوچ اثر محمود دولت‌آبادی» (۲۰۱۹) در مجله جستارهای زبانی، با هدف نمایش فرایند شکل‌گیری سکوت در کلیدر و جای خالی سلوچ و با تکیه بر رویکرد تنشی گفتمان و نشانه - معناشناسی فضا، سکوت را در برخی از ساخت‌های فضابنیان این دو رمان بررسی می‌کنند. همچنین، ابراهیم فلاح در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل نشانه معناشناختی فرایند گفته‌پردازی جواهری در اشعار مقتبس از نشانه‌های قرآنی براساس رویکرد تنشی» (۲۰۲۲) در همان نشریه، با رویکرد توصیفی- تحلیلی و به‌کارگیری الگوی تنشی، به تحلیل فرایند گفته‌پردازی در اشعار مقتبس از نشانه‌های قرآنی جواهری پرداخته است.

در رابطه با کنت آرتور دوگوبینو تحقیقاتی راجع به اثر داستانی او تحت عنوان *افسانه‌های آسیایی* در ایران انجام شده است. محمدرضا فارسیان و سمیه خبیر در مقاله «بررسی تطبیقی زن‌مدارانه قصه‌های هزار و یک شب و داستان‌های آسیایی گوبینو» (۲۰۱۸) در نشریه پژوهش ادبیات معاصر جهان، با تحلیل نموده‌های زن‌ستیزی در هزار و یک شب و *داستان‌های آسیایی* گوبینو به مسئله تأثیرپذیری این نویسنده از هزار و یک شب پرداخته‌اند. همچنین، فرزانه‌سادات علوی‌زاده و امید وحدانی‌فر در مقاله «جلوه‌های فرهنگ عامه در سفرنامه سه سال در آسیای ژوزف آرتور گوبینو» (۲۰۱۸) در نشریه فرهنگ و ادبیات عامه، اشارات گوبینو به فرهنگ عامه را تحلیل کرده‌اند. همچنین، محمدرضا فارسیان و فاطمه قاسمی‌آریان در مقاله‌ای به زبان فرانسه تحت عنوان «نقد بوطیقا اجتماعی منزلگاه‌های ایرانی نزد سیاحان فرانسوی قرن نوزدهم، مطالعه موردی: سه سال در آسیا اثر گوبینو»^۲ (۲۰۲۲) در نشریه *L'Analisi Linguistica E Letteraria* ضمن معرفی نقد بوطیقا اجتماعی در حوزه ادبیات سفرنامه‌ای، به بررسی چگونگی ایجاد

بازنمودهای اجتماعی منزلگاه‌ها در ایران و نقش بازنمودهای پیشین و حافظهٔ جمعی در نگارش متن سفرنامهٔ گوینو پرداخته‌اند. بالین حال، تاکنون تحقیقی با بهره‌گیری از روش کنش - معناشناسی و در سطح زبانی، به بررسی بازآرایی در متون ادبی در ایران صورت نگرفته است. در این راستا، پیکرهٔ تحقیق، مبتنی بر متن اصلی سفرنامهٔ کنت دو گوینو تحت عنوان *Trois ans en Asie* (1859) است.

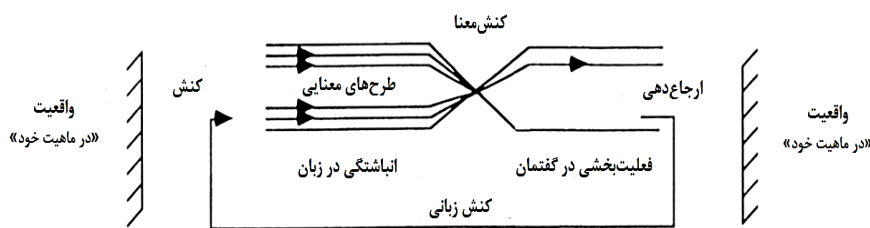
۳. چارچوب نظری

۳ - ۱. از تولید معنا تا کنش - معناشناسی

کنش - معناشناسی نوعی معناشناسی است که به‌عنوان زبان‌شناسی معنازایی^۴ تعریف می‌شود (Barberis et al., 1989, p. 29). به تعبیری دیگر، کنش - معناشناسی، نظریه‌ای زبانی است که در چارچوبی انسان‌شناسانه و واقع‌گرا، بر تحلیل تولید معنا در زبان، متمرکز است و به بررسی فرایندهای گذر از «زبان» به «گفتمان» به وسیلهٔ انواع کنش‌های اجتماعی، فرهنگی و زبانی می‌پردازد. کنش - معناشناسی با روبرت لفون^۵، زبان‌شناس، تاریخ‌نگار ادبیات اکسیتی^۶، شاعر و رمان‌نویس فرانسوی آغاز شد که اصطلاح «استعمارگری درونی»^۷ را گسترش داد (Ruchon, 2018, p. 185). در سال ۱۹۷۸ او مسئلهٔ کنش - معنا را در قالب کتابی با عنوان *کار و زبان*^۸ مطرح و ساختاربندی کرد (Siblot, 1997, p. 53). لفون به جای مدلول، از معناداری^۹ صحبت می‌کند. از دیدگاه او، معنا در کنش انسانی ایجاد می‌شود و واژه بایستی به‌عنوان یک کنش - معنا (برگرفته از واژهٔ یونانی پراکسی^{۱۰} به معنای کنش^{۱۱}، کار^{۱۲}) در نظر گرفته شود (Bayon, 1995, p. 192). کنش - معنا^{۱۳}، واحد کنشی^{۱۴} تولید معناست که در کنش - معناشناسی جایگزین نشانه شده است و به‌عنوان ابزار نام‌گذاری، به روند جفت‌سازی صورت واقعیت و صورت زبان اطمینان می‌بخشد (Barberis et al., 1989, pp. 31-34). بنابراین، معنا از کنش انسان جدا نیست. از این‌رو، نظریهٔ حاضر به ثبت کارکرد^{۱۵} زبان در مجموعهٔ کنش‌های فرهنگی و اجتماعی می‌پردازد و زبان‌شناسی سوسور را مورد سرزنش قرار می‌دهد که نسبت به شرایط تولید نشانه‌ها در زبان‌ها بی‌علاقه بوده است (Ruchon, 2018, p. 185). از دیدگاه

سوسور، رابطه دال و مدلول الزامی است و به خاستگاه مادی نشانه هیچ ارتباطی ندارد (شعیری، ۲۰۰۹، ص. ۳۸). در کنش - معناشناسی، فرایند تولید معنا با در نظر گرفتن بستر آن، مورد بررسی قرار می‌گیرد. لذا، مدلول ثابت نمی‌تواند وجود داشته باشد و تنها «فعلیت بخشی»^{۱۶} ابزارهای زبانی توسط کاربر، مولد معناست. برتران ورین^{۱۷}، ضمن اشاره به ماهیت بینارشته‌ای کنش - معناشناسی، اذعان می‌دارد که «در پایان ساختارگرایی، حقیقتاً به کنش - معناشناسی نیاز داشتیم» (Ruchon, 2018, p. 185).

به گفته ژن - مرک سرل^{۱۸}، نظریه کنش - معناشناسی دارای ریشه‌های انسان‌شناسه‌ای^{۱۹} بر پایه مطالعات آندره لروا - گورن^{۲۰} بوده که اثر لفون را نیز تحت تأثیر قرار داده است (Ruchon, 2018, p. 185). سوءتفاهم‌های رایج و تعدیلات مداوم در ارتباطات زبانی نشان می‌دهند که معنا به واسطه اصول اتوماتیک رمزگذاری و رمزگشایی انتقال نمی‌یابد (Barberis et al., 1989, pp. 31-34). از خلال تجربه واقعیت است که ما واژگان را دسته‌بندی می‌کنیم. از دیدگاه لفون، این توضیح نباید به عنوان بازگردانی معنای دقیق درک شود، به همین خاطر، از «طرح معنایی»^{۲۱} صحبت می‌کند (Harig, 2021, p. 66). از دیدگاه پل سیبلو، پژوهشگر علوم زبانی، ما هرگز به واقعیت «در ماهیت خود» دست نمی‌یابیم، مگر به بازنمودهایش. اما کنش‌ها با واقعیت‌های مادی مواجه می‌شوند که از خلالشان، تجربه امکان دستیابی به شناخت را به صورت طرح‌های معنایی فراهم می‌سازد. این طرح‌ها در «دسته‌بندی‌های اسمی» ثبت شده‌اند و معناشناسی را تشکیل می‌دهد (Siblot, 1997, p. 53).

نمودار ۱: فرایند آفرینش کنش - معنا
Diagram 1: Praxeme Creation Process

همانطور که در نمودار پیشین قابل مشاهده است، معانی که در زبان به عنوان «نهادهای معنادار» انباشته شده‌اند، مورد نظم‌دهی معنایی قرار می‌گیرند که از میانشان انتخاب صورت می‌گیرد تا تنها یکی از آن‌ها به طور خاص هنگام فعلیت‌بخشی گفتمانی نگه‌داشته شود. هنگام اجرای این کنش زبانی، ارجاع‌دهی به ایجاد رابطه‌ای دقیق با واقعیت نام‌گذاری شده، می‌انجامد و کاربرد زبانی، در غنی‌سازی، تغییر و منحصركردن معانی انباشته شده در زبان نقش دارد (Siblot, 1997, p. 53). بنابراین، کنش معنای به‌کاربرده شده برای مشخص کردن اوبژه‌ای که برای اهداف گوناگونی به‌کار برده می‌شود، دارای فرایندهای متفاوتی در تولید معناست (Siblot, 1988, p. 68). از این رو تجربیات انسان راجع به اُبژه مورد نظر، به منظور تعریف آن در کنش - معنا جمع می‌شود و برحسب کاربرد آن در گفتمان مورد نظر، انتخاب می‌شود و به فعلیت می‌رسند. به‌عنوان نمونه، واژه «زنبور عسل» را می‌توان با عباراتی نظیر «تولید عسل»، «زندگی به صورت کلونی»، «نیش زدن» تعریف کرد و به‌کارگیری هر یک از این اصطلاحات، به انتخاب کاربر صورت می‌گیرد (Siblot, 1998, p. 28). زبان براساس فرهنگ مربوطه تنظیم و سازمان‌دهی می‌شود و واقعیت را نه در ماهیتش بلکه براساس اهداف کاربردی که کنش‌های فرهنگی، اجتماعی و بستری تعیین می‌کنند، به ما نشان می‌دهد. درنهایت، اصطلاح کنش - معنا، نه تنها سبب ورود واژگان گوناگون در قلب زبان، بلکه از زبانی به زبان دیگر می‌گردد و به درک چندمعنایی و نوواژگی^{۲۲} می‌انجامد (Harig, 2021, p. 65). در این راستا، بازآرایی به‌عنوان نمودی از روند فعلیت‌بخشی در گفتمان، در فرایند آفرینش کنش - معنا نقش مهمی را ایفا می‌کند.

۳-۲. بازآرایی و گفت‌وگومندی در سفرنامه

بازآرایی^{۲۳} به‌عنوان گونه‌ی بازنویسی‌کننده یک قطعه زبانی^{۲۴} یا یک گفته^{۲۵} تعریف می‌شود که در آن تغییرات صوری با هدف تخصیص معنا یا ارجاع صورت می‌گیرد. چنین فرایندی، نوعی تکرار به سوی پیش‌گفته^{۲۶} است و گفته نوینی بر آن می‌نهد. این امر سبب می‌شود که میان دو گفته متوالی، ارتباطی گفت‌وگومند^{۲۷} و پیش‌رونده برقرار شود (Magri-Mourgues, 2013, p. 1). اصطلاح گفت‌وگومندی به‌طور کلی از مجموعه متون میخائیل باختین سرچشمه می‌گیرد که از سال‌های ۱۹۳۰، به توانایی یک گفته در به گوش‌رساندن صدای گفته‌پرداز و یک یا چند

صدای دیگر که با آن در هم آمیخته‌اند اشاره دارد. گفت‌وگومندی در حوزه نام‌گذاری به‌کاربرده شده تا بر چندگانگی نقطه‌نظرهای ممکن نسبت به یک مرجع صحه گذارد، چراکه ما تنها به بازنمودی از آن دسترسی داریم. بنابراین، آنچه از واقعیت درمی‌یابیم، به زاویه دید ما بستگی دارد. نگاه بر «دیگری» در بستر تاریخی - اجتماعی، در کنش مشخصی ثبت می‌شود. از دیدگاه باختین، فرایند «نام‌بردن»^{۲۸} و «نام‌گذاری»^{۲۹} نخستین جلوه گفت‌وگومندی است (Harig, 2021, pp. 67 - 68). در واقع، نام‌گذاری تنها موضع‌گیری نسبت به اوبژه نیست، بلکه موضع‌گیری نسبت به نام‌گذاری‌های دیگر همان اوبژه است (Harig, 2021, p. 66). گفتمان به هنگام تولید، به‌واسطه «گفت‌وگومندی میان گفتمانی»^{۳۰}، که در همجواری با بینامتنیت قرار می‌گیرد و نیز «گفت‌وگومندی میان مخاطبی»^{۳۱} هنگامی که یک زوج گفته‌پرداز - گفته‌خوان^{۳۲} یک گفته تعریف می‌شود، (به نحوی کمابیش الزامی) با گفتمان‌های دیگر مواجه می‌شود. در این راستا، هنگامی که گفته‌پرداز با گفتمان خود وارد گفت‌وگو می‌شود، خودگفت‌وگومندی^{۳۳} نیز شکل می‌گیرد. تحلیل بازآرایی از خلال بازنمودهای عینی‌اش در گفتمان، و ابعاد گوناگون گفت‌وگومند، در حوزه نظریه کنش - معناشناسی امکان‌پذیر است (Magri- Mourgues, 2013, p. 1). به عبارت دیگر، می‌توان اذعان داشت که در فرایند بازآرایی، کنش - معنا انتخاب و وارد گفتمان می‌شود. لذا کنش - معنا می‌تواند از یک سو، جهت‌دهنده فرایند بازآرایی باشد و کاربرد گفتمان را مشخص سازد، و از سوی دیگر، می‌تواند در میزان پیشروی و تقویت فرایند بازآرایی موثر واقع شود، تا آنجا که سرانجام، بازآرایی به برقراری نوعی خودگفت‌وگومندی در سفرنامه و بیان بهتر گفته مد نظر سیاح در جهت معرفی موضوعات بیگانه بینجامد.

کنت آرتور دوگوبینو سیاح و نویسنده نام‌آشنای فرانسوی، در سال‌های ۱۸۵۵ تا ۱۸۵۸ به ایران سفر می‌کند و سفرنامه ارزشمندی تحت عنوان *سه سال در آسیا* را به رشته تحریر درمی‌آورد. تحقیقات او در حوزه شرق‌شناسی بازتاب قابل توجهی در ایران به همراه داشت. در واقع، مطالعه آثار سیاحانی که پیشتر به ایران عزیمت کرده بودند، سبب شد تا نسبت به دیدگاه‌هایی که راجع به ایرانیان در حافظه جمعی ثبت شده بود، واکنش نشان دهد (Farsian & Ghasemi Arian, 2021, p. 68). گوبینو که همان نویسنده کتاب *در باب نابرابری نژادهای انسانی*^{۳۴}

است، نژاد آریایی را برتر می‌دانست و در اثرش تحت عنوان *تاریخ ایرانیان*^{۳۵}، از دوران شکوهمند کوروش و نژاد آریایی سخن می‌گوید که بعدها آن دسته از اروپاییانی که خون آریایی در رگ‌هایشان جاری بود، توانستند به چنین جایگاهی برسند. از دیدگاه گوینو، پس از مرگ این پادشاه مقتدر بود که جایگاه ایران به تدریج تنزل پیدا کرد و سرانجام به کشوری منزوی تبدیل شد. از این رو، او ایرانیان را دارای نژاد آریایی نه چندان خالصی در می‌یابد، به نحوی که خواه و ناخواه، نگاهی فرادستانه را نسبت به آنان پیدا می‌کند. با این حال، در سفرنامه‌اش اذعان داشته است که سعی کرده تا از ارائه هر گونه دیدگاه صحیح یا اشتباه از برتری «خود» بر ایرانیان بپرهیزد و تا حد امکان، پیش از هرگونه قضاوتی یک‌طرفه، از زاویه دید آنان به موضوعات بنگرد (Dreyfus, 1905, pp. 194-230). در اینجا، این پرسش مطرح می‌شود که گوینو چگونه و تا چه حد توانسته است در سطح زبانی به هدف خود نائل گردد و سبب شکل‌گیری گفت‌وگوی بینافرهنگی شود؟ از این رو، از میان بازآرایی‌های جمع‌آوری‌شده از متن سفرنامه، مواردی به‌عنوان نمونه جهت بررسی انتخاب شده است. آن‌گاه، پس از شرح انواع بازآرایی، ارزش زبانی و نوع گفت‌وگومندی، نمونه‌ها در قالب نمودار آماری طبقه‌بندی شده است تا به میزان گرایش سیاح به هریک از موارد بازآرایی و گفت‌وگومندی پی برده شود.

۴. بحث و بررسی

۴-۱. بازآرایی خودگفت‌وگومند^{۳۶}

رابطه دیالکتیک میان «خود» و «دیگری» که پایه و اساس هر سفرنامه و برمبنای بازآرایی دیگری در جهت شناساندن آن به خواننده است، شامل روند دائمی جابه‌جایی از جهانی به جهان دیگر است که راوی را به سوی تکرارهای دائمی سوق می‌دهد، خواه برای بازگشت به همان واژگانی که به‌کار می‌برد، خواه برای رونویسی کلمات «دیگری» در زبان «خود» و زبان خواننده سفرنامه. این مورد، بازآرایی خودگفت‌وگومند نامیده می‌شود. بازآرایی روندی جهت یافته به سوی گیرنده‌ای مشخص یا ضمنی، در چارچوب سفرنامه است. بازآرایی هنگامی

می‌تواند در متن وجود داشته باشد که وحدت ارجاعی^{۳۷} حفظ شود. به عبارت دیگر، مرجع واحد است اما به واسطه چندین اصطلاح نام‌گذاری می‌شود و معنایی که هر اصطلاح به آن می‌دهد، الزاماً گوناگون است (Magri-Mourgues, 2013, p. 2). در این راستا، بازآرایی خودگفت‌وگومند به سه دسته «افزایشی»، «جانشینی» و «استقراری» تقسیم می‌شود که در ادامه به شرح و بررسی آن‌ها در سفرنامه سه سال در آسیا اثر گوینو می‌پردازیم.

۴-۱-۱. بازآرایی افزایشی^{۳۸}

زمانی از بازآرایی افزایشی صحبت می‌کنیم که تکرار ارجاعی^{۳۹}، از جمله‌ای به جمله دیگر، گونه تعیین‌کننده همان مرجع باشد. این عمل ارجاعی، ضمن حفظ پیش‌روی متن، در ساختارمند کردن آن نقش دارد. پیوستگی نام‌گذاری‌های متعدد یک مرجع، با استفاده از صفات اشاره «ce, cette, cet (این/ آن) و «ces» (این‌ها/ آن‌ها)، و نیز عبارت معرف «c'est» (این است) که دارای خاصیت ارجاعی و نشانی هستند، صورت می‌گیرد. اوژنه به واسطه کارکردش توصیف می‌شود که می‌توان آن را به سه نوع «استعمالی»، «نمادین» و «اجتماعی» تقسیم کرد. بازآرایی‌های موجود در متن سفرنامه می‌تواند کنش - معنا را در سطوح گوناگون در زبان بیگانه معرفی کند (Magri-Mourgues, 2013, p. 2). به عنوان نمونه، در گزیده (۱)، گوینو «کوستی» را در طبقه‌بندی «ceinture» (کمربند) قرار می‌دهد و بدون صحبت از ویژگی‌های ظاهری از جایگاه فرهنگی - اجتماعی آن نزد قوم زرتشت سخن می‌گوید که خود بیانگر کارکرد اجتماعی کنش - معنای یادشده است:

[1] « Il était, comme on peut croire, fort agité et dans une grande attente, lorsqu'il lui passa par l'esprit que, venant de l'étranger, les guerriers élus n'avaient pas pu, vraisemblablement, se munir de **kostys**; c'est le nom de la ceinture sacrée que doivent porter tous les hommes de la loi pure » (Gobineau, 1859, p. 377).

«همان‌طور که می‌توان تصور کرد این شخص بسیار دچار آشفتگی فکری به نظر می‌رسید تا اینکه ناگهان به فکرش رسید که جنگاوران برگزیده‌ای که از خارج می‌آیند فاقد کوستی، کمربند مقدسی هستند که هر زرتشتی پیر از رسیدن به سن هفت‌سالگی مکلف است دور کمزش ببندد و به خصوص مردان پاک‌دین حتماً باید داشته باشند» (گوینو، ۲۰۰۴، ص. ۲۶۷).

۴-۱-۲. بازآرایی جانشینی یا تصحیحی^{۴۰}

این نوع بازآرایی که بیشتر در نوشتار به کار می‌رود، به منظور انجام تصحیح صورت می‌گیرد و طی آن، دومین واحد زبانی در پی حذف واحد زبانی اول ایجاد می‌شود، به این صورت که هر دو واحد زبانی به‌طور خودآگاه در متن وجود دارند، در حالی که یکی می‌توانست خط خورده باشد. چنین بازآرایی بعد از عبارت «ou plutôt» (یا به بیانی بهتر) قرار می‌گیرد و رابطه سلسله‌مراتبی را میان دو عبارت ایجاد می‌کند. این‌گونه حلقه‌های انعکاسی گفتار، نوعی قرابت پیشرو را در فرایند نام‌گذاری^{۴۱} طرح‌ریزی می‌کنند. چنین فرایندی به‌واسطه رابطه معنایی قیاس، ضمن فعال‌سازی برخی واحدهای معنایی مشترک، سبب انسجام همجواری می‌شود. با در نظر گرفتن چنین قرابت معنایی میان اصطلاحات هم‌جوار، می‌توان نتیجه گرفت که معادل معنایی میان این دو وجود ندارد و این‌گونه محدودیت‌های توزیعی واژگان سبب می‌شود که در پی یافتن موقعیت دقیقی میان اعمال معنایی اشتراکی و افتراقی باشیم (Magri-Mourgues, 2013, pp. 2-3). در گزیده (۲)، بازآرایی صورت‌گرفته در وصف خانه‌های اهالی زورآباد، ارزش کنایه‌آمیزش را در پی جابه‌جایی قیاسی و تقلیل‌دهنده (طعنه‌آمیز) نشان می‌دهد و کارایی ناقص اصطلاح اول را با توجه به اصطلاح دیگری که به جمله پایان می‌دهد، به خواننده می‌رساند.

« Par - dessus le marché, des maisons ou plutôt des trous creusés en terre, dont toute propreté était absente » (Gobineau, 1859, p. 510)

«افزون بر آن خانه‌هایشان یا در واقع سوراخ‌هایی که در زمین حفر کرده بودند، عاری از نظافت بود» (گوبینو، 2004، ص. ۳۵۸).

۴ - ۱ - ۳. بازآرایی استقراری یا متناوب^{۴۲}

بازآرایی متناوب بر مبنای اصل تعادل است و همچون انواع پیشین، به وحدت ارجاعی توجه دارد اما از دو جهت با آن‌ها متفاوت است: از یک سو، بازآرایی در چارچوب جمله محدود شده و بنابراین، متمایز از بازآرایی افزایشی است که متن را در سطح ساختارهای کلان ساختارمند می‌کند؛ از سوی دیگر، از نظر نحوی و کاربردشناختی نیز متفاوت است، چراکه برخلاف بازآرایی تصحیحی، سلسله‌مراتب را میان واحدهای متوالی ایجاد نمی‌کند، بلکه نوعی تناوب پیشنهاد شده است، بدون آنکه یک واحد زبانی جایگزین واحد دیگر شود؛ از این رو،

اصطلاحات به‌عنوان معادل‌هایی در طرح معنایی ظهور می‌یابند. این نوع بازآرایی می‌تواند با عباراتی نظیر «à savoir»، «à - c'est - dire» (یعنی) و «ou» (یا) نمایان شود. چنین بازآرایی در سفرنامه گوبینو تنها با عبارت دوم و سوم صورت گرفته است. در واقع، چنانچه در سفرنامه، ترجمه درون‌زبانی (دگرگفت^۳) با ترجمه بین‌زبانی همراه شود، سبب گذر از گفته - منبع به گفته - هدف و در نتیجه بازآرایی می‌شود. از این‌رو، چنین ترجمه‌ای دورگه است، زیرا اصطلاح بیگانه در درجات گوناگون وارد گفتمان سیاح شده است. این ترجمه به‌واسطه نشانگرهای ساخته‌شده با فعل «dire» (گفتن) یا حروف ربط همپایه‌ساز که بیانگر تناوب هستند مثل «ou»، یا نشانه‌های نگارشی دوتایی نظیر پرانتز که گفته تکرارشونده را دربرمی‌گیرند، به‌کار برده می‌شود (Magri-Mourgues, 2013, pp. 3-4). در گزیده^۳، سیاح ضمن استفاده از «à - c'est - dire»، واژه «تخت‌روان» را به‌عنوان کنش - معنا در دسته «ditière» (تخت‌روان) قرار داده و با ترجمه درون‌زبانی و بین‌زبانی که خود کنش - معنایی را در قالب جمله در بر می‌گیرد، معرفی کرده است:

[3] « C'était un **takht - è - revan** ordinaire, c'est - à - dire une **litière** portée par deux mulets, un devant, l'autre derrière, et contenant à l'intérieur un poêle avec son tuyau sortant sur le devant. Nous vîmes aussitôt cette sublime invention déboucher de derrière un tas de neige. Elle ne ressemblait pas mal à une locomotive » (Gobineau, 1859, p. 507).

«این دستگاه یک تخت‌روان عادی بود که دو قاطر آن را حمل می‌کردند، یکی در جلو و یکی در عقب و در درون آن یک بخاری کار گذاشته بودند که دودکش آن از جلو تخت‌روان خارج می‌شد. به زودی این اختراع شگفت‌انگیز را که از پشت انبوه برف‌ها می‌آمد مشاهده کردیم که بی‌شباهت به لوکوموتیو نبود» (گوبینو، ۲۰۰۴، ص. ۳۵۵).

۲-۴. بازآرایی و میان‌مخاطبی

۴-۲-۱. ارزش فرازبانی^۴

ارزش فرازبانی بازآرایی از این جهت بررسی می‌شود که عنصر تکرار عاری از توانایی ارجاع‌دهی است. از یک سو، حضور نشانگر زبانی نظیر «à - c'est - dire» یا حرف‌ربط همپایه‌ساز «ou» عنصر دوم را جدا قرار می‌دهد. از سوی دیگر، قرار دادن میان پرانتز یا خط

تیره سبب ایجاد گسستگی چاپی واضح‌تری می‌گردد، چراکه هرگونه ارتباط میان گفته - منبع و گفته - هدف ناپدید می‌شود. افزون بر آن، نشانگر پرنانتز به شیوه روشن‌تری مکانیسم گفت‌وگومندی را روشن می‌سازد. هنگامی که واژگان ساده در پرنانتز یکی پس از دیگری در طول سفرنامه نگاشته می‌شوند، متن، به فهرستی از معنا تبدیل می‌گردد. پرنانتزها، این نقش متناقض‌نمای قراردادن و جداکردن عنصر دربردارنده را بازی می‌کنند (Magri-Mourgues, 2013, p. 4). در گزیده (۴)، واژه «yabou» (یابو) در دسته «cheval» (اسب) قرار دارد و دو گفته با نشانگر پرنانتز، جدا و در ارتباط با یکدیگر قرار گرفته‌اند:

[4] « J'en ai vu beaucoup de la plus laide espèce, chevaux de poste, de tcharvadars, de paysan, je n'ai jamais vu une rosse. Ce qu'on appelle dédaigneusement un yabou (cheval de transport) peut rendre des services qui étonnent, quand on les compare avec l'apparence souvent misérable de l'animal dont on les obtient » (Gobineau, 1859, p. 139).

«من اسب‌های زیادی از زشت‌ترین انواع آن را از قبیل اسب‌های چاپاری، چارواداری، دهاتی دیدم ولی هرگز یک اسب بی‌حال و مردنی را ندیدم. نوعی را که با تحقیر یابو می‌نامند و به رغم ظاهر مفلوکش می‌تواند خدمت شگفت‌انگیزی بکند» (گوبینو، 2004، ص. ۱۱۱).

افزون بر آن، عبارت «Ce qu'on appelle» (آنچه که می‌نامند) که موجب عامه‌سازی می‌شود و در ادامه بدان پرداخته می‌شود، پیشتر سبب تقویت فرایند بازآرایی در داخل پرنانتز می‌شود.

۴-۲-۲. ارزش دیالکتیک - ابهام‌زدایی عالمانه و عامه‌سازی^{۴۵}

هدف آموزشی بازآرایی به غایت واضح است. فرایندی است که قانون بیانی مشترکی را به‌عنوان پیش‌فرض در نظر می‌گیرد و مشروط بر اجتماعی‌زبانی^{۴۶} است که در آن اصطلاح - هدف انتخاب شده است. اگر گرایش از سوی فاز بیرونی (جامعه «دیگری») به فاز درونی یا محاوره با نشانگری نظیر «dire - à - c'est»، «ou» یا علائم نگارشی دوتایی مانند پرنانتز باشد، پویایی بیشتری را به همراه دارد. در واقع، این نشانگرهای بازآرایی موجب حفظ برابری جایگاه اصطلاحات، بدون ایجاد سلسله‌مراتب نحوی یا شناختی میان آن‌ها می‌شود (Magri-Mourgues, 2013, pp.4-5). اگر گفته - هدف به فاز بیگانه تعلق داشته باشد، گفت‌وگو میان دو فرهنگ در کنار هم قرار گرفته می‌تواند سبب توضیح عالمانه عبارت می‌بهم شود. اگر مانند گزیده

(۵) برعکس آن انتخاب شود، از طریق بیگانه به سوی آشنا، نوعی عمل عامیانه‌سازی است که طرح‌ریزی می‌شود و نزدیک به عمل واژه‌نگاری^{۴۷} است. در اینجا، واژه «Khanum» که به فرهنگ بیگانه با سیاح مربوط می‌شود، پیش از کنش - معنای «la dame» (خانم) که در فرهنگ سیاح قابل درک و آشناست، قرار گرفته است:

[5] « Peu de temps après on voyait Kambèr circuler dans les rues de la ville, monté sur un beau cheval, habillé comme un prince, frais et rose, en embonpoint raisonnable, se carrant dans l'emploi de domestique de confiance de la khanum (la dame), et ne songeant pas plus à la crise qu'il venait de traverser que si c'était l'histoire d'un autre » (Gobineau, 1859, p. 436).

«چندی بعد سوار بر اسبی زیبا و با لباس‌های فاخر مانند شاهزادگان در کوچه‌های تهران رفت‌وآمد می‌کرد و چاق و سرخ و سفید شده بود. او پیشخدمت مورد اعتماد خانم شده بود و هیچ اثری از آثار بدبختی‌های سابق در او نبود. گویی داستان قتل مربوط به شخص دیگری بوده است» (گوبینو، ۱۳۸۳، صص. ۳۰۶ - ۳۰۷).

در این صورت، تناوب و تعادلی میان دو گفته منبع و هدف ایجاد می‌شود که سبب دستیابی به جهان «خود» و «دیگری» می‌شود. این روند در گزیده (۶) مشدد می‌شود، چراکه نشانگر پیرانتز گفته‌ای با نشانگر مبهم را دربر می‌گیرد و ارزش اصرار را می‌رساند:

[6] « Pendant ce temps, comme ils ne connaissent ni le thé, ni le café, ils mangent du fromage et boivent du **dong (c'est du petit - lait)** » (Gobineau, 1859, p. 147).

«چون نه با چای آشنایی دارند و نه با قهوه، به خوردن پنیر و آشامیدن دوغ می‌پردازند» (گوبینو، ۲۰۰۴، ص. ۱۱۷).

نمونه‌ای دیگر از چنین بازآرایی را می‌توان در ساخت اسم عام با عبارت «qu'on appelle» (که می‌نامند) یا فرمول‌هایی که بر گفته نقل‌شده دلالت دارند نظیر «comme on dit» (همانطور که می‌گویند) مشاهده کرد (Magri-Mourgues, 2013, p. 5). در این‌گونه موارد، ضمیر «on» (آن‌ها) به منطقه بیرونی (جامعه «دیگری») ارجاع داده می‌شود که در گزیده (۷) قابل تشخیص است:

[7] « On part le matin par un beau temps; une demi - heure après s'élève un de ces vents qu'on n'oublie jamais après les avoir éprouvés. C'est ce qu'on appelle le **koullak** » (Gobineau, 1859, p. 494).

«کاروان صبح در هوای خوب عزیمت می‌کند، نیم ساعت بعد یکی از این باده‌ها که هرکس دیده باشد هرگز فرموش نمی‌کند و در پنج «کولاک» می‌نامند، برمی‌خیزد» (گوبینو، ۱۳۸۳، ص. ۳۴۷).

[8] « En effet, aussitôt que la compagnie se fut retirée, le derviche, pressé par le Schahzadeh, exposa ce qu'il avait à dire. Il était venu tout exprès du Kachemyr pour voir le prince à Téhéran, et son voyage n'avait d'autre but que de s'acquitter des ordres d'une personne à laquelle il n'était pas possible de faire résistance. Cette personne c'était la fille du roi des génies, ou, comme on dit en persan, une *péryzadeh* » (Gobineau, 1859, pp. 328 - 329).

«به محض اینکه مهمانان شاهزاده مجلس را ترک نمودند درویش به فشار شاهزاده آنچه را که در دل داشت به زبان آورد و گفت مخصوصاً برای دیدار شاهزاده از کشمیر به تهران آمده و هدف از مسافرتش اجرای اوامر شخصی بوده که مقاومت در برابرش امکان ندارد. این شخص دختر شاه پریان بود که در زبان فارسی به او پری‌زاده می‌گویند» (گوبینو، ۲۰۰۴، ص. ۲۳۶).

کاربرد جملهٔ معترضه «comme on dit en persan» (همانطور که در زبان فارسی می‌گویند).

در گزیدهٔ (۸)، به‌عنوان معادل، به معرفی اصطلاح بیگانه پرداخته است. این افزونه که برای تکمیل معنایی جمله غیرضروری محسوب می‌شود، به منظور نمایش کاربرد مجازی واژه «فارسی»، در غیاب ترجمهٔ فرانسه اعمال شده است. با بهره‌گیری از این نشانگرهای زبانی که مکث یا انشعاب فرازبانی را در گفته ایجاد می‌کنند، خوانش سریع و عجولانه متوقف می‌شود. در واقع مسیری عمودی به خواننده پیشنهاد می‌شود تا دو مسیر در دو جهان زبانی برهم نهاده شده، نزد او گشوده شود. در نهایت، بازآرایی چه به اصطلاح بیرونی^۸ ختم شود چه درونی^۹، حرکتی هوشمندانه از بازگشت به گفتاری متقدم را روشن‌سازی می‌کند. بازآرایی ضمن مسلم‌دانستن ثبوت تکرار، بیانی دیگر را جهت سازگاری با خواننده و برقراری مذاکره‌ای گفت‌وگومند پیشنهاد می‌دهد (Magri-Mourgues, 2013, p. 5).

۴ - ۲ - ۳. تقریب^{۱۰}

هنگامی که معادلی ساده نظیر فرایند فرهنگ لغتی دوزبانه ارائه می‌شود، بازآرایی نام‌گذارنده^{۱۰} محسوب می‌گردد (Magri-Mourgues, 2013, p. 5). این موضوع در گزیدهٔ (۹) در قالب نشانگر پرانتز برای واژه «سپهر» و با نشانگر ویرگول به منظور بیان معنای واژه

«لسان‌الملک» نشان داده است:

[9] « Avec lui se trouvait Mirza - Taghy, qui prend dans ses poésies le nom de Sepèr (la Sphère), et qui a reçu par décret royal le titre honorifique de Lessan - el - Moulk, la langue de l'empire, personnage très - savant et aussi fort aimable, mais moins homme de cour que Ryza - Kouly - Khan. Il est moustofy ou conseiller d'État et également historiographe de l'empire » (Gobineau, 1859, p. 454).

«در همان مجلس میرزا تقی که در اشعارش سپهر تخلص می‌کند و اخیراً به فرمان شاه لقب لسان‌الملک گرفته است نیز حضور داشت که شخصی است بسیار دانشمند و دوست‌داشتنی ولی کم‌تر از رضاقلی درباری. او مستوفی و نیز مورخ رسمی کشور ایران است» (گوبینو، ۱۳۸۳، ص. ۳۱۸). این فرایند جابه‌جایی زمانی واضح‌تر می‌شود که گزیده‌هایی از گفت‌وگوها نقل شده تنها با نشانگر ساده خط تیره، نقطه‌ویرگول یا ویرگول ترجمه شوند، همانطور که در گزیده (۱۰) قابل مشاهده است:

[10] « Les nossayrys classent de la manière suivante les religionnaires avec lesquels ils sont en contact, et leurs propres (idèles : les Ehl - è - Scheryei, gens de la religion légale; les Ehl - è - Méréfet, gens de la religion réfléchie; les Ehl - è - Terighet, gens du progrès ; enfin les Ehl - è - Héghighet, gens de la religion vraie ou Ehl - è - Hekk » (Gobineau, 1859, p. 342).

«اهل حق پیروان سایر فرقه‌هایی را که با آنان تماس دارند و نیز هم‌کیشان خود را به نحو زیر تقسیم‌بندی می‌کنند: اهل شریعت یا پیروان مذهب رسمی، اهل معرفت یا پیروان مذهب سنجیده، اهل طریقت یا اشخاص مترقی و بالأخره اهل حقیقت یا پیروان مذهب واقعی که به آنان اهل حق نیز می‌گویند» (گوبینو، ۱۳۸۳، ص. ۲۴۵).

با این حال، سیاح می‌تواند در عدم امکان یا عدم توانایی پیشنهاد ترجمه‌ای ساده قرار گیرد، در حالی که اصطلاح را در زبان خود در کارایی با واقعیت نگاشته‌شده پیدا نمی‌کند. دو پروسه مورد استفاده واقع می‌شوند: تقریب و انحراف استعاری^{۹۲}. عباراتی نظیر «une sorte de» و «une espèce de» (نوعی) معادل را به صورتی تقریبی تنظیم می‌کنند (Magri-Mourgues, 2013, p. 6). از این رو، در گزیده (۱۱)، کنش - معنای «تار» به شکل تقریبی در دسته «mandoline» قرار گرفته است:

[11] « Ensuite lui ou quelque autre chante, en s'accompagnant sur une espèce de mandoline appelée *târ*, des poésies religieuses empruntées presque toujours à des poètes soufys, et qu'ils interprètent à leur manière » (Gobineau, 1859, p. 359).

«سپس خود او را یا یکی دیگر از حاضرین با نوای تار اشعار مذهبی که تقریباً همیشه از ساخته‌های شعرای صوفی است با لحن خاصی می‌خوانند» (گوینو، ۱۳۸۳، ص. ۲۵۵).
در گزیده^{۴۲} (۱۲)، هیچ نشانگر تقریبی ظاهر نمی‌شود، اما توصیف به‌واسطه معادلی قابل استناد^{۴۳} که به سوی اجتنابی از تصریح‌گویی^{۴۴} راه می‌یابد:

[12] « On ne peut s'imaginer, sans l'avoir vu, quel bijou est ce collègue de **la Mère du Roi**. C'est un vase d'émail, c'est un joyau au milieu des fleurs » (Gobineau, 1859, p. 209).

«بدون آنکه کسی مدرسه مادرشاه را ببیند، نمی‌تواند تصور کند که چه جواهری است، یک ظرف میناکاری است، قطعه جواهری در میان گل‌هاست» (گوینو، ۲۰۰۴، ص. ۱۵۸).
در نمونه ذکرشده، عبارت معرف «c'est»، به شکلی پیاپی، به معرفی «مدرسه مادر شاه» پرداخته و از واژه «vase d'émail» (ظرف میناکاری) و «joyau» (جواهر) به نحوی استعاری استفاده کرده است که سبب ایجاد تقریب می‌شود و می‌تواند به دسته‌بندی جدیدی منتج شود.

۳-۴. بازآرایی و تخصیص^{۴۵} گفتمانی

کنش - معناسناسی انتخاب واژه را به منظور توصیف واقعیت و به‌عنوان نتیجه نوعی دیالکتیک میان «تجربه‌ای از دنیای حساسی که فاعل در پی بیان آن است و عملیاتی پنهان در گزینش واژگان در نظر گرفته می‌شود. امر ترجمه، به تخصیص واژه بیگانه برای «خود»، و پیشنهاد بازنمودی از آن و سرانجام دسته‌بندی مجدد آن بازمی‌گردد (Magri-Mourgues, 2013, p. 7).
در ادامه، به بررسی تک‌گویی و گفت‌وگو در سفرنامه گوینو پرداخته می‌شود.

۱-۳-۴. به سوی تک‌گویی

ابزار بازآرایی می‌توانند بیانگر نظر گفته‌پرداز - سیاح باشند و گفته از ابزار تصریح به‌طور ویژه از نشانگر بازآرایی شکل‌گرفته بر فعل «dire» استفاده می‌کند. اما در این صورت، بازآرایی دیگر تنها یک هدف تصریح‌کننده نیست، بلکه به‌عنوان تفسیر نمایش داده می‌شود (Magri-Mourgues, 2013, p. 7).

[13] « Peu après nous vîmes au loin de grandes lignes de cavalerie irrégulière; elles nous eurent bientôt rejoints, et en quelques minutes nous nous trouvâmes au centre de la foule et nous commençâmes à acquérir l'expérience de ce que c'est qu'un **Istakbal** persan, c'est - à - dire un des moments les plus difficiles d'un voyage en Asie » (Gobineau, 1859, p. 163).

« کمی بعد از دور صف‌های بزرگی از سوار نظام غیرمنظم را دیدیم که به زودی به ما پیوستند. در عرض چند دقیقه خودمان را وسط جمعیت انبوهی یافتیم و تازه فهمیدیم که معنی استقبال ایرانی چیست. یعنی سخت‌ترین لحظات مسافرت در آسیا» (گوبینو، ۲۰۰۴، ص. ۱۲۷).

در گزیده (۱۳)، گفته ظاهر تعریفی به خود می‌گیرد، اما ویژگی‌های ضمنی اصطلاح «Istakbal»، به عبارت دیگر، ویژگی‌های قابل‌تغییر، به دیدگاهی شدیداً شخصی بستگی دارد که نمی‌توان به‌طور قطع در تعریفی موجود در فرهنگ لغت آن را پیدا کرد؛ در اینجا دیدگاهی خاص است که پیشنهاد شده است. لذا، همنشینی بازآرایی ایجادشده توسط «dire - c'est - à - dire» خوانشی را با استفاده از گفته «un des moments les plus difficile» (یکی از سخت‌ترین لحظات) ایجاب می‌کند تا هرگونه ارزش الگومدارانه را از تخیل خواننده بزدايد. این عبارت در واقع ویژگی‌های تعریفی ویژه جهان فرهنگی سیاح و خواننده را بیان می‌کند و نوعی احساس منفی را نسبت به فرهنگ «دیگری» نشان می‌دهد.

در گزیده (۱۴) نوعی برگردان تحقیرآمیز از واژه «courtage» (دلالی)، آن را در خدمت بیان نوعی ارزیابی قرار می‌دهد. توصیف بازآرا در زاویه دیدی کاهنده با گفته « adapté à l'esprit persan » (سازگار با روان ایرانی) بیان می‌شود. گوبینو «دلالی» را به‌عنوان یک حرفه در ایران معرفی می‌کند و پیش از اشاره به کاربرد حرفه‌ای، از جایگاه نازل آن در جامعه «دیگری» با عبارت «پناهگاه همه ماجراجویان بی‌پول، مستخدمین بیکار و درحقیقت همه مردم» سخن می‌گوید. در اینجا عبارت «c'est» که به‌منظور معرفی «courtage» آمده است، برعکس نمونه پیشین، پس از عبارت تعریفی قرار گرفته شده است. در ادامه، با استفاده از صفت اشاره «ce»، کنش - معنا را در دسته‌بندی «métier» (حرفه) قرار می‌دهد:

[14] « Mais ces causes, dont je parlerai plus tard, ont une telle force qu'il n'y a pas tout le profit désirable à être ouvrier, et, par conséquent, les gens de cette classe préfèrent souvent embrasser une profession qui est le refuge ordinaire de tous les aventuriers sans le sou, de tous les domestiques sans place, et, pour dire la vérité, un peu de tout le monde à un moment donné : c'est le **courtage**. Ce métier paraît être admirablement adapté à l'esprit persan » (Gobineau, 1859, p. 399).

«علل از بین رفتن صنایع ملتهای خاور زمین موضوعی است که در سطور آینده به تفصیل درباره آن بحث خواهیم کرد ولی اشاره می‌کنم که علل مزبور به قدری قوی است که دیگر صنعتگر بودن صرف نمی‌کند و در نتیجه بیشتر افراد این طبقه ترجیح می‌دهند به شغلی اشتغال ورزند که پناهگاه همه ماجراجویان بی‌پول، مستخدمین بیکار و درحقیقت همه مردم در موارد خاص می‌باشد: شغل دلالی. گمان نمی‌کنم هیچ یک از ملتهای روی زمین مثل ایران برای دلالی صلاحیت داشته باشد» (گوبینو، 2004، صص. ۲۸۱ - ۲۸۲).

همانطور که مشاهده شد، سیاح - راوی در گردش نوعی تک‌گویی واقع شده است. او نمی‌تواند «دیگری» را توصیف کند مگر با تجربه «خود». این انتقال فرهنگی زمانی بیشتر جلوه می‌کند که واقعیت‌های بیگانه، به واسطه پویایی قوم‌محور که «دیگری» را به سوی «خود» هدایت می‌کنند، به گونه‌ای همتا شده‌اند (Magri-Mourgues, 2013, p. 7). بدین ترتیب، گوبینو قیاسی ساده‌کننده میان کنش - معنای «l'asr» و واقعیت فرهنگی جامعه «دیگری» را در گزیده (۱۵) برقرار شده است:

[15] « Ou bien encore à l'asr, c'est - à - dire, tout le temps de la troisième prière, dont, par parenthèse, les Persans se dispensent très - souvent. Quand quelqu'un doit venir à l'asr, on peut l'attendre depuis trois heures de l'après - midi jusqu'à six heures, et il ne se trouve pas en retard » (Gobineau, 1859, p. 449).

«یا «عصر» یعنی هنگام نماز مغرب که اغلب اوقات ایرانیان آن را حذف می‌کنند و با نماز شب یکجا می‌خوانند. وقتی شخص باید عصر به دیدن کسی برود باید از ساعت سه تا شش بعدازظهر انتظارش را داشت. چون وقت ارزش ندارد، دیرآمدن عیب به شمار نمی‌رود یا عیبی است که همه دارند» (گوبینو، ۱۳۸۳، ص. ۳۱۵).

۲-۳-۴. گفت‌وگو در صحنه

ترجمه «دیگری»، چه به واسطه جابه‌جایی بین‌زبانی چه با انجام قیاس، به دگرگونی و تحریف آن می‌انجامد و به عبارت دیگر، نسبت به خودش بیگانه می‌سازد. هنگامی که بازآرایی به سرحد خود می‌رسد و سیاح به انکار آن می‌پردازد، زبان «خود» و «دیگری» هم‌نشین یکدیگر می‌شوند. در نتیجه، گفت‌وگوی زبان‌ها و فرهنگ‌ها در فرایند رمزگردانی^۶ به عرصه نمایش گذاشته می‌شود. در این راستا، گفته‌پرداز، واژگان بیگانه و واژگان جهان «خود» را درهم می‌تاباند و نوعی دوصدایی^۷ رخ می‌دهد. لذا، گفتمان نقل‌شده، ترجمه نمی‌شود و تنها بستر متنی می‌تواند سبب درک واژگان بیگانه شوند (Magri-Mourgues, 2013, p. 8). نزدیک‌ترین

نمونه به چنین گفت‌وگویی را می‌توان در گزیده (۱۶) از سفرنامه گوبینو یافت که گفته اول شامل واژه «ketkhoda» خارج از منطقه درونی و به‌عنوان اگزنیسم^۸ در نظر گرفته می‌شود و دومین گفته نیز «ryschsèfyd» جایگاه وام واژگانی را به دست آورده است:

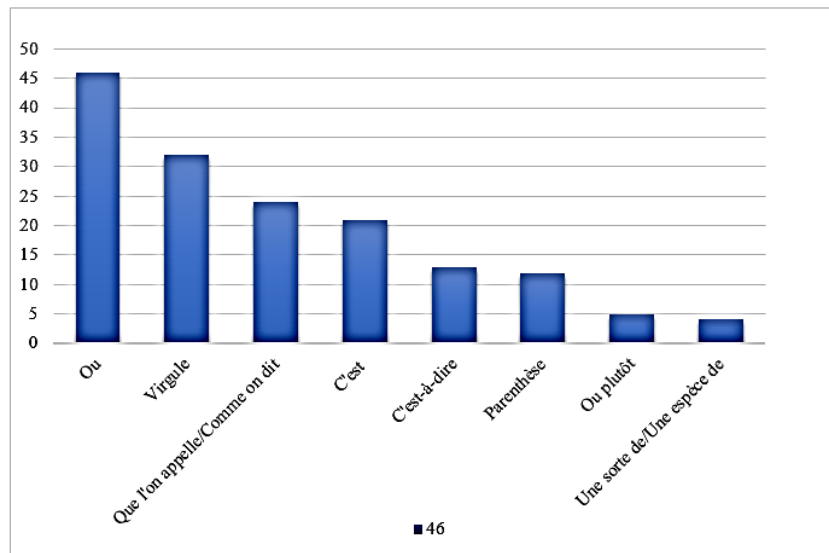
[16] « Dans l'état actuel des choses, le paysan est libre et s'administre par lui - même au moyen du **ketkhoda, ou ryschsèfyd**, qui est le maire » (Gobineau, 1859, p. 409).

«در حال حاضر کشاورز آزاد است از طریق کدخدا یا ریش‌سفید ده آموزش را رتق و فتق کند» (گوبینو، ۲۰۰۴، ص. ۲۸۹).

این گفت‌وگو را می‌توان به شکلی دیگر، در گزیده (۱۷)، میان گفته منبع و هدف که بدون هیچ نشانه نگارشی در نزدیک‌ترین حالت ممکن کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند نیز مشاهده کرد. در این راستا، واژگانی شامل «myrakhors»، «djelodars»، «abdars»، «kalyandjys»، «pyschkhedmets»، «ghoulams» به‌مثابه کنش - معنا در همنشینی با معادل‌های فرانسوی خود به کار رفته‌اند. افزون بر آن، کنش - معنای «kalyans» در زبان سیاح پذیرفته شده و در فرهنگ او جایگاه خود را پیدا کرده است:

[17] « A peine, lorsque nous étions absolument seuls dans le désert, nos gens, nos **myrakhors** écuyers, **djelodars** palefreniers, **abdars** échantons, **kalyandjys** porteurs de **kalyans**, **pyschkhedmets** maîtres d'hôtel, ferrachs - valets, **ghoulams** cavaliers d'escorte, se relâchaient - ils de la solennité de leurs attitudes » (Gobineau, 1859, p. 129).

«به محض اینکه قدم به بیابان نهادیم میرآخور، جلودارها، ابدارها، قلیانچی‌ها، پیشخدمت‌ها، فراش‌ها و غلامان طرز رفتار رسمی و باوقارشان را ترک کردند» (گوبینو، ۱۳۸۳، ص. ۱۰۳).
در مجموع، بررسی‌های آماری صورت‌گرفته از فراوانی انواع بازآرایی‌های یادشده در سفرنامه سال در آسیا اثر کنت دوگوبینو در نمودار زیر ترسیم شده است:

نمودار ۲: فراوانی انواع بازآرایی در سفرنامه گوبینو

Diagram 2 : Frequency diagram of reformulation types in Gobineau's travelogue

۵. نتیجه

نتایج حاصل از پژوهش در سفرنامه سه سال در آسیا با تکیه بر نظریه کنش - معناشناسی نشان می‌دهد که کنت دوگوبینو، در اغلب موارد، ضمن به‌کارگیری نشانگرهای «ou» و ویرگول، از بازآرایی متناوب بهره‌جسته که بر مبنای اصل تعادل است. این‌گونه نشانگرها موجب حفظ برابری جایگاه دو گفته منبع و هدف، بدون ایجاد نوعی سلسله‌مراتب نحوی یا شناختی میان آن‌ها می‌شود. افزون بر آن، تقریباً در تمامی موارد یافت‌شده، بازآرایی از طریق بیگانه به سوی آشنا صورت گرفته است که این امر، ارزش عامه‌سازی و نزدیک به عمل واژه‌نگاری را طرح‌ریزی می‌کند. چنین تناوب و تعادلی میان دو گفته منبع و هدف، سبب دستیابی به گفت‌وگویی بینافرهنگی میان «خود» و «دیگری» می‌گردد. در سطح کاربردشناختی، این نوع بازآرایی به شیوه میان‌مخاطبی و با هدفی الزاماً آموزشی انجام شده است، چراکه به واسطه

پویایی عمل عامه‌سازی، «دیگری» را به سوی «خود» می‌آورد. در سطح بازآرایی و میان‌مخاطبی، بازآرایی غالباً نام‌گذارنده بوده و موارد تقریب و انحراف استعاری به ندرت در آن یافت شده است. بنابراین، می‌توان گفت سیاح در بسیاری از موارد، ترجمه‌ای ساده ارائه داده است، چراکه اصطلاح بیگانه را در زبان «خود»، در کارایی با واقعیت نگاشته‌شده یافته است. در زمینه بازآرایی و تخصیص گفتمانی، گوینو به تک‌گویی گرایش داشته است، و گفت‌وگو در صحنه، به معنای واقعی کلمه، تنها در یک مورد مشاهده شده است. چنین فرایندی که با عبارت «dire - à - c'est» طرح‌ریزی شده است، نشان می‌دهد که بازآرایی دیگر با هدف تصریح به‌کار نرفته است، بلکه تفسیری از واقعیت «دیگری» را دربر دارد. درحالی که تخصیص دگربودگی و گفت‌وگوی بینافرهنگی تنها زمانی در بالاترین حد خود است که هرگونه نشانه بازآرایی ناپدید شود. درنهایت، می‌توان اذعان داشت که با وجود گسست‌های چاپی و بیانی، گوینو غالباً سعی در برقراری تعادل میان دو جهان «خود» و «دیگری» در سطح زبانی کرده و تا حد زیادی فرایند نام‌گذاری را مصون از دیدگاهی نژادپرستانه و فرادستانه نگاه داشته است. بدین ترتیب، تحقیق حاضر می‌تواند زمینه‌ساز پژوهش‌های بیشتری در ادبیات سفرنامه‌ای با تکیه بر کنش - معناشناسی و توجه به فرایند بازآرایی در شناخت «خود» و «دیگری» و برقراری روابط بینافرهنگی واقع شود.

۶. پی‌نوشت‌ها

1. dialogisme de la dénomination
2. *Nouvelles asiatiques*
3. sociopoétique des étapes iraniennes chez les voyageurs français au XIXe siècle: Etude du cas Trois ans en Asie de Gobineau
4. signifiante
5. Robert Lafon
6. Littérature occitane
7. Colonialisme intérieur
8. *Le Travail et la langue*
9. signifiante
10. praxis
11. action
12. travail
13. praxème
14. Unité pratique
15. fonctionnement
16. actualisation
17. Bertrand Verine
18. Jean - Marc Sarale
19. anthropologique
20. André Leroi - Gourhan
21. programme de sens
22. Néologie
23. reformulation
24. segment linguistique
25. énoncé
26. Déjà - dit
27. dialogique
28. dénomination
29. nomination
30. dialogisation interdiscursive
31. dialogisation interlocutive
32. énonciateur - énonciataire
33. auto - dialogisme
34. *Essai sur l'inégalité des races humaines*
35. *histoire des Perses*
36. reformulation autodialogique
37. unicité référentielle
38. reformulation par addition
39. reprise anaphorique
40. reformulation par substitution : la reformulation corrective
41. dénomination
42. reformulation par superposition : la reformulation alternative
43. paraphrase
44. valeur métalinguistique
45. la valeur didactique - glose savante et vulgarisation
46. communauté linguistique
47. lexicographique
48. exogène
49. endogène
50. approximation
51. dénominative
52. détour périphrastique
53. attributif
54. périphrase développée
55. appropriation
56. code - switching
57. bivocalité

۵۸. Xénisme: واژه‌ای که بنا بر مناسبتی از

زبانی خارجی وام گرفته شده است

۷. منابع

- اعلائی، م. و عباسی، ع. (۱۳۹۸). بررسی و تحلیل سکوت در گفتمان ادبی با رویکرد نشانه - معناشناختی؛ مطالعه موردی: کلیدر و جای خالی سلوچ اثر محمود دولت‌آبادی. *جستارهای ادبی*، ۱۰ (۱)، ۱۹۵ - ۲۲۱.
- شعیری، ح. (۱۳۸۸). از نشانه شناسی ساختگرا تا نشانه - معناشناسی گفتمانی. *نقد ادبی*، ۲ (۸)، ۳۳ - ۵۱.
- شعیری، ح. (۱۳۹۲). تجزیه و تحلیل نشانه - معناشناختی گفتمان. تهران: سمت.
- علوی‌زاده، ف. و وحدانی‌فر، ا. (۱۳۹۸). جلوه‌های فرهنگ عامه در سفرنامه سه سال در آسیای ژوزف آرتور گوینو. *فرهنگ و ادبیات عامه*، ۷ (۲۸)، ۱۹۳ - ۲۱۸.
- فارسیان، م. و خبیر، س. (۱۳۹۷). بررسی تطبیقی زن مدارانه قصه‌های هزار و یک شب و داستان‌های آسیایی گوینو. *پژوهش ادبیات معاصر جهان*، ۲۳ (۲)، ۴۸۵ - ۵۰۷.
- فلاح، ا. (۱۴۰۱). تحلیل نشانه معناشناختی فرایند گفته‌پردازی جواهری در اشعار مقتبس از نشانه‌های قرآنی براساس رویکرد تنشی. *جستارهای زبانی*، ۱۳ (۶)، ۲۶۱ - ۲۸۷.
- گوینو، ک. آ. (۱۳۸۳). *سه سال در آسیا*. ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی. تهران: قطره.
- Barberis, J., Bres, J. & Gardes - Madray, F. (1989). La praxématique. *Études littéraires*, 21(3), 29-47.
- Baylon, C., Mignot, X. (1995). *Initiation à la sémantique du langage*. Nathan Univers.
- Dreyfus, R. (1905). *La vie et les prophéties du comte de Gobineau*. Calmann - Lévy.
- Farsian, M. R., Ghasemi Arian, F. (2021). Sociopoétique des étapes iraniennes chez les voyageurs français au XIXe siècle: Etude du cas Trois ans en Asie de Gobineau. *L'Analisi Linguistica E Letteraria*, 29(3), 67-86.
- Gobineau, C. A. (1859). *Trois ans en Asie*. Librairie de L. Hachette et C.
- Gobineau, C. A. (1869). *Histoire des Perses*. Henri Plon.
- Gobineau, C. A. (1876). *Nouvelles asiatiques*. Didier et C.

- Gobineau, C. A. (1884). *Essai sur l'inégalité des races humaines*. Pirmin Didot et C.
- Harig, F. Z. (2021). La praxématique et réhabilitation du réel. *Altralang*, 3(3), 63–74.
- Lafon, R. (1978). *Le Travail et La Langue*. Flammarion.
- Magri - Mourgues, V. (2013). *Reformulation et dialogisme dans le récit de voyage*. Collective work: Échos des voix, échos des textes. Mélanges en l'honneur de Béatrice Périgot.
- Ruchon, C. (2018). De l'approche praxématique à l'analyse du discours montpelliérain. *Semen-Revue de sémio - linguistique des textes et discours*, 45. 183 - 196. <https://doi.org/10.4000/semen.11678>
- Siblot, P. (1988). Le sens des réalités. Réel, praxis et production signifiante. *Linx*, (19), 55–72.
- Siblot, P. (1995). *Comme son nom l'indique... Nomination et production de sens*. [Thèse de doctorat en linguistique. Sous la direction de Pierre Dumont. Université de Montpellier III]. Montpellier
- Siblot, P. (1997). Nomination et production de sens : le praxème. *Langages*, 31(127), 38–55.
- Siblot, P. (1998). Signifiante du praxème nominal. *L'Information Grammaticale*, (77), 24–27.

References

- Alaei, M., & Abassi, A. (2019). Analyzing the silence in literary discourse: The case study of *Kelidar* and *Jay - e khali - ye solouch* by Mahmoud Dowlatabadi: A semiotic approach. *Language Related Research*, 10(1), 195–221. [In Persian].
- Alavizadeh, F., & Vahdanifar, O. (2019). Aspects of folk culture in “Three Years

- in Asia”: A travel book by Joseph Arthur Gobineau. *Culture and Folk Literature*, 7(28), 193–218. [In Persian].
- Barberis, J., Bres, J. & Gardes – Madray, F. (1989). Pragmatics. *Literary Studies*, 21(3), 29–47. [In French].
 - Baylon, C., Mignot, X. (1995). *Introduction to the semantics of language*. Nathan Univers. [In French].
 - Dreyfus, R. (1905). *The life and prophecies of Count Gobineau*. Calmann – Lévy. [In French].
 - Fallah, E. (2023). An analysis on the semantic sign of Javaheri's speech process in poems adapted from Quranic signs based on the tension approach. *Language Related Research*, 13(6), 261–287. [In Persian].
 - Farsian, M. R., & Khabir, S. (2019). Women in *One Thousand and One Nights* and *Asian Novels* of Gobineau: A comparative study. *Research in Contemporary World Literature*, 23(2), 485–508. [In Persian].
 - Farsian, M. R., Ghasemi Arian, F. (2021). Sociopoetics of Iranian stages among French travelers in the 19th century: A study of the case *Three Years in Asia* by Gobineau. *Linguistic and literary analysis*, 29(3), 67–86. [In French].
 - Gobineau, C. A. (1859). *Three Years in Asia*. L. Hachette & C. [In French].
 - Gobineau, C. A. (1869). *History of the Persians*. Henri Plon. [In French].
 - Gobineau, C. A. (1876). *Romances of the East*. Didier & C. [In French].
 - Gobineau, C. A. (1884). *Essay on the Inequality of Human Races*. Pirmin Didot & C. [In French].
 - Gobineau, C. A. (2004). *Three Years in Asia*. Translated by Mahdavi A. H. Qatreh. [In Persian].
 - Harig, F. Z. (2021). Pragmatics and the rehabilitation of the real. *Altralang*, 3(3), 63–74. [In French].

- Lafon, R. (1978). *Work and Language*. Flammarion. [In French].
- Magri - Mourgues, V. (2013). *Reformulation and dialogism in travelogue*. Collective work: Echoes of voices, echoes of texts, Classiques Garnier, [In French].
- Ruchon, C. (2018). From the praxematic approach to the Montpellier discourse analysis. *Semen-Journal of semiotics and linguistics of texts and speeches*, 45, 183 - 196. <https://doi.org/10.4000/semen.11678> [In French].
- Shairi, H. R. (2013). *Semiotic analysis of discourse*. SAMT. [In Persian].
- Shairi, H. R. (2010). Passing from a predetermined relationship of signifier and signified to a processional discursive meaning. *Literary Criticism*, 2(8), 33-51. [In Persian].
- Siblot, P. (1988). The Sense of realities. Reality, praxis, and meaningful production. *Linx*, (19), 55-72. [In French].
- Siblot, P. (1995). *As its name indicates... Nomination and production of the sense*. [PhD thesis in linguistics. Supervised by Pierre Dumont. University of Montpellier III] Montpellier. [In French].
- Siblot, P. (1997). Nomination and production of the sense: the praxeme. *Languages*, 31(127), 38-55. [In French].
- Siblot, P. (1998). The Significance of the nominal praxeme. *Grammatical Information*, (77), 24-27. [In French].